

Adhd i fritidshem

Referensdokument

Detta referensdokument ingår i Studiepaket NPF.

Innehåll

Adhd i fritidshem	1
Målgrupp	1
Förkunskap	1
Om innehållet	1
Tidsåtgång	2

Moment 1 – Adhd	3
Inledning	3
Perception	4
Motorik	4
Social kognition	4
Exekutiva funktioner	5
Delay Aversion	7

Reflektionsfrågor	8
Lärare i fritidshem och speciallärare	8
Specialpedagoger	8
Resursperson	8

Moment 2 – Flickor och adhd	9
Flickor och adhd	9
Skillnader mellan pojkar och flickor	9
Orsaker till sen diagnos för flickor	9
Flickor med adhd i skol- och fritidshemsmiljön	10
Samverkan med vårdnadshavare	10

Reflektionsfrågor	11
Lärare i fritidshem och speciallärare	11
Specialpedagog	11
Resursperson	11

Referenser	12
-------------------	-----------

Adhd i fritidshem

Målgrupp

Materialet vänder sig till dig som arbetar i fritidshem.

Förkunskap

Till den här delen är det bra om du har grundläggande kunskaper om NPF. Därför rekommenderar vi att du först tar del av innehållet i [NPF i fritidshem](#).

Om innehållet

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges förutsättningar och möjlighet att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Det står i skollagen och andra styrdokument. Elever som har svårt att nå målen ska ges det stöd de behöver.

I ditt arbete i skolan möter du troligtvis elever som har en eller flera diagnoser. Du möter också elever som behöver stöd, men som inte får en diagnos. Skolans uppdrag är att möta varje elev och ge stöd för den enskilda individens behov. Det finns alltså inte något krav på en ställd diagnos för att erbjuda det stöd eleven behöver (SFS 2010:800).

Materialet syftar till att ge dig en övergripande kunskap om adhd och dess pedagogiska konsekvenser. I mötet med eleven är det alltid viktigt att se till den unika individens förutsättningar i relation till lärmiljön och omgivningens förhållningssätt. Den kunskapen kan sedan hjälpa dig i din planering av verksamheten och undervisningen.

I läroplanen och skollagen benämns barn i fritidshemmet som elever. Vi har därför valt att använda begreppet elever i innehållet.

Undervisningen i fritidshemmet ska utgå från den värdegrund, de övergripande mål och de riktlinjer i läroplanen som handlar om fritidshemsverksamheten (Skolverket, 2022). I fritidshemmet behöver begreppet undervisning tolkas mer brett eftersom omsorg, utveckling och lärande utgör en helhet (SFS 2010:800).

I läroplanen kan man läsa att undervisningen i fritidshemmet ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sina förmågor att

- pröva och utveckla idéer, lösa problem och omsätta idéerna i handling,
- ta hänsyn till personliga behov av balans mellan aktivitet och vila,
- skapa och upprätthålla goda relationer samt samarbeta utifrån ett demokratiskt och empatiskt förhållningssätt,

- kommunicera med språkliga uttrycksformer i olika sammanhang och förskilda syften,
- skapa och uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer,
- utforska och beskriva företeelser och samband i natur, teknik och samhälle, samt
- röra sig allsidigt i olika miljöer samt förstå vad som kan påverka hälsa och välbefinnande (Skolverket, 2022).

Det är viktigt att tidigt identifiera och ta vara på elevernas styrkor (Thorell, 2021). Med rätt stöd och i rätt sammanhang kan elever med adhd vara drivna, kreativa och påhittiga (Hansen, 2016). Därför är den pedagogiska kartläggningen så central i arbetet med att hitta elevernas styrkor och deras behov av anpassningar i lärmiljön.

Det är svårt att identifiera generella lösningar eller metoder som passar alla. Med kunskap om adhd blir det lättare att planera och forma en tillgänglig undervisning (Petersson Bloom, 2021).

Tidsåtgång

Räkna med 30 min för inläsning. Reflektionstid tillkommer.

Moment 1 – Adhd

Här får du information om de funktioner som kan vara påverkade vid adhd. Du får läsa om annorlunda perception och hur de exekutiva funktionerna kan påverkas. Du får också läsa om hur det kan märkas i verksamheten.

Inledning

Adhd står för Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Namnet visar att diagnosen bygger på några grundläggande symptom, nämligen uppmärksamhet och impulsivitet samt överaktivitet (hyperaktivitet) eller underaktivitet (hypoaktivitet). Symptomen kan både förekomma var för sig och tillsammans. De har stor betydelse för elevernas möjligheter till lärande och aktiviteter i fritidshemmet, skolan och i vardagen (American Psychiatric Association, 2013).

Studier visar att ungefär 3,4–7,1 procent hos barn och ungdomar har adhd (Polanczyk et al., 2007). Symtomen yttrar sig på olika sätt hos olika personer och under olika tidsperioder i livet (Gillberg, 2018, Thorell, 2021).

Olika funktioner påverkas

Elever med adhd har svårt att koncentrera sig och att styra sin uppmärksamhet. Det kan påverka deras förmåga att fokusera. De kan också ha svårt att följa instruktioner och därför kan det vara svårt att genomföra vissa aktiviteter och uppgifter (Barkley, 2016).

Hyperaktivitet kan innebära att det är utmanande att sitta still. Impulsivitet kan göra att eleven exempelvis inte klarar att vänta på sin tur eller att eleven pratar överdrivet mycket (Thorell, 2021).

Det vanligaste är att en elev med adhd har koncentrations- och uppmärksamhetsproblem och en hyperaktivitet. En del elever har framför allt problem med uppmärksamheten och då har de få eller inga symptom på hyperaktivitet eller impulsivitet (Thorell, 2021).

Tre huvudgrupper

Adhd delas in i tre grupper:

- Adhd, huvudsakligen ouppmärksam form – Innebär att det är svårt att rikta och behålla uppmärksamheten, många har en mer långsam arbetstakt, svårare för att ta initiativ, komma igång och behöver ofta mer tid (Carlsson Kendall, 2015)
- Adhd, huvudsakligen hyperaktiv-impulsiv form

- Adhd, kombinerad form, då med både hyperaktivitet och ouppmärksamhet (American Psychiatric Association, 2013)

Perception

Elever med adhd kan ha annorlunda perception i olika grad och beroende på dagsform. Det kan exempelvis handla om en hypersensitivitet, en överkänslighet, som innebär att hjärnan registrerar sinnesintrycken alldeles för starkt. Eller en hyposensitivitet, en underkänslighet, som innebär att hjärnan tolkar sinnesintrycken för svagt (Kutscher et al., 2016).

Vid en hypersensitivitet kan det handla om en extra känslighet, där vissa ljud eller andra stimuli upplevs störande. Kanske tickar en klocka för högt, eller så kanske det kommer det ljud från element. Ljuden kan störa så mycket att en elev med annorlunda perception blir stressad. Därför är det bra att fråga eleverna och lyssna på vad de berättar för att förstå orsakerna till stressen. Det är också bra att så långt det går minimera det som stör i miljön.

Motorik

Det är inte ovanligt att elever med adhd har finmotoriska eller grovmotoriska svårigheter, ibland i kombination. De grovmotoriska svårigheterna kan exempelvis visa sig genom att rörelser är annorlunda koordinerade, lite slängiga och oprecisa. Eleven kan till exempel ha svårt att avväga hur mycket kraft en rörelse kräver (Pila-Nemuntandani et al., 2018). Man kan misstänka finmotoriska svårigheter när en elev tycker det är svårt att skriva (Mokobane et al., 2019), rita eller inte kan skilja fina handrörelser från större kroppsrörelser (Boržíková, 2020).

Social kognition

Social kognition handlar om hur vi uppfattar, tolkar och svarar på andra människors avsikter, känslor och beteenden samt hur vi tolkar vår sociala omgivning (Frith, 2008). Elever med adhd kan ha olika grad av nedsatta förmågor som ryms inom social kognition. Det kan minska möjligheten att fokusera och bibehålla intresse under ett samtal. Det kan också göra det svårare att förstå andra personer, eller att läsa av sociala koder i spel och lek (Marshall et al., 2014).

Samspel

Bristerna i social kognition kan också minska förmågan att stänga ute distraktioner och hindra sig själv från att utföra oönskade handlingar. Att en elev har svårt att kontrollera sina impulser och reglera sig själv kan göra att eleven säger ogenomtänkta saker eller avbryter. Det kan försvåra det sociala samspelet.

Nedsatt mentaliseringsförmåga, när man har svårt att förstå sina egna och andras tankar och känslor, kan orsaka konflikter och missförstånd under dagen (Barkley, 2016).

Exekutiva funktioner

Exekutiva funktioner är ett samlingsbegrepp för flera olika kognitiva förmågor som hjälper oss att styra och reglera våra tankar, känslor och beteenden. De hjälper oss bland annat att samordna information, fungera målinriktat, dra lärdomar av tidigare erfarenheter och att anpassa oss till olika situationer och miljöer (Otero et al., 2014).

Många elever med adhd har svårigheter med eller outvecklade exekutiva funktioner. Vilka exekutiva funktioner som är påverkade och i vilken grad, varierar mycket från person till person.

Vid adhd kan svårigheter inom följande områden förekomma:

- känslor och impulser
- arbetsminne
- uppmärksamhet och koncentration
- planera och organisera
- tidsuppfattning (Barkley, 2016).

Känslor och impulser

Elever med svag impuls kontroll kan också ha svårt att reglera sina känslor. Känsloreglering är förmågan att iaktta sina egna känslor, uttrycka dem och reglera styrkan i dem (Gross, 2002). En elev som har svårt att reglera sina känslor kan bli extremt ledsen eller arg i vissa situationer.

En del elever med adhd kan ha svårt att reglera sin aktivitetsnivå. En del har väldigt hög aktivitetsnivå, andra väldigt låg. Ibland kan omgivningen misstolka en låg aktivitetsnivå och tro att eleven är lat, passiv eller ointresserad. En elev med hög aktivitetsnivå kan ha svårt att komma till ro och då kan det vara svårt att sitta still längre stunder (Barkley, 2016).

De flesta av oss har inre bromsar som får oss att fundera på olika alternativ innan vi agerar, eller som får oss att hålla tillbaka olika reaktioner. Dessa bromsar saknas i hög grad hos personer som har svagare impuls kontroll. Ett kärnsymtom vid adhd är en svag eller utvecklad impuls kontroll. En elev som har svag impuls kontroll funderar inte alltid igenom olika alternativ innan handling och kan ha svårt att hålla tillbaka sina reaktioner. Det kan bli utmanande både i aktiviteter och i det sociala samspelet. I fritidshemmet och

i skolan behöver man bland annat kunna vänta på sin tur i spel, lek och aktiviteter och hålla tillbaka sina impulser att säga något (Sjölund et al., 2017).

Arbetsminne

Arbetsminnet är den minnesförmåga som hjälper oss att hålla kvar information, samtidigt som vi bearbetar den under en kort stund och kopplar den till annat som vi minns och har lärt oss. Arbetsminnet används bland annat för att komma ihåg en muntlig instruktion eller namnet på någon man just träffat.

När vi har bearbetat informationen i arbetsminnet flyttas kunskapen till andra minnesstrukturer i hjärnan. För att det ska ske behöver vi först bearbeta informationen. Vi behöver sortera, jämföra med tidigare kunskaper och repetera. En elev som har svagare arbetsminne hinner sällan bearbeta informationen. Vilket medför att en stor del av informationen riskerar att gå förlorad, informationen hinner helt enkelt inte lagras (Sjölund et al., 2017).

Elever med adhd har ofta ett nedsatt arbetsminne. Det kan vara svårt att hålla kvar muntlig information i arbetsminnet som lätt blir överbelastat. Korta, tydliga och skriftliga instruktioner kan underlätta. En nedsättning i arbetsminnet kan hindra att ny kunskap lagras i långtidsminnet (Sjölund et al., 2017). Elever med adhd behöver få många möjligheter att repetera. Bilder och stödord som visualiserar kan också vara hjälpsamt.

Uppmärksamhet och koncentration

Elever med adhd har ofta svårt att fokusera och behålla sin uppmärksamhet. Det kan visa sig genom svårigheter att skifta fokus och att hålla kvar intresset i samtal och aktiviteter. Man kan få intrycket av att eleven är ouppmärksam på det som sägs och det som händer. Men det kan bero på att eleven inte uppfattar det läraren säger. Ett tydligt tal och ett taltempo som inte är för långsamt stödjer elever med adhd att bibehålla sin uppmärksamhet (Barkley, 2016).

Det kan vara extra svårt att fokusera om det samtidigt förekommer andra ljud och rörelser i rummet eller utanför. Sånt kan distrahera och försvåra för en elev med adhd.

Planera och organisera

Så gott som alla elever med adhd har i någon mån svårt att planera och att organisera. För att kunna planera och organisera krävs en god arbetsminnesfunktion. Det handlar bland annat om att kunna föreställa sig i vilken ordning saker ska göras, hur de gjorts tidigare och att kunna dra slutsatser av det. Svårigheterna blir tydligare mot slutet av lågstadieåldern

och växer ännu mer under mellanstadiet när kraven på självständighet och egen planering ökar (Kutscher et al., 2016).

Elever med adhd kan behöva hjälp och stöd med att överblicka och strukturera (Sjölund et al., 2017). Du kan stötta eleven med visuella instruktioner, planeringar och arbetsordningar. Det kan också vara till stor hjälp om du erbjuder eleven täta, korta avstämningar.

Tidsuppfattning

Tidsuppfattning handlar om att kunna orientera sig och ha förmågan att känna av hur lång tid något kan ta. För att kunna planera en aktivitet krävs det att eleven kan förhålla sig till tiden. Eleven behöver veta ungefär hur mycket som kommer hinnas med under till exempel en timme. Det gäller att veta när man måste påbörja städning och plocka undan för att bli klar eller när det är dags att gå från utevistelse för att komma i tid till mellanmålet. Man skulle kunna beskriva det som att man både behöver ha en del av sin uppmärksamhet riktad mot klocktiden och en del mot sin egen takt (Carlsson Kendall, 2015).

Elever med adhd kan ha svag tidsuppfattning (Wennberg, 2019). Det finns olika sätt att visualisera tid. Ett sätt är att tydliggöra början och slutet på aktiviteten. En del elever behöver använda Time Timer, som är en klocka där eleverna själva tydligt kan se hur tiden går. Timstock är ett annat visuellt verktyg som visualiserar hur tiden räknas ner med hjälp av lysdioder. Timern på datorn eller mobilen är också ett bra stöd (Meadan et al., 2011). Det är viktigt att det visuella stödet individualiseras och utformas utifrån elevens behov.

Delay Aversion

En del elever med adhd upplever det som en utmaning att behöva vänta på något, som exempelvis en belöning. Oförmågan att motivera sig själv till att vänta kallas delay aversion. Det kan framförallt märkas hos barn i förskoleåldern, men även längre upp i åldrarna (Pauli-Pott & Becker, 2011). Delay aversion ska inte förväxlas med svårigheter att vänta på grund av bristande impuls kontroll (Sonuga-Barke et al., 2003).

Reflektionsfrågor

Reflektionsfrågorna kan användas enskilt eller i grupp och formuleras om så att de passar olika yrkesgrupper.

Lärare i fritidshem och speciallärare

Exekutiva funktioner

- Vilka rutiner har ni för att upptäcka elevernas behov?
- Hur anpassar ni undervisning och aktiviteter för att möta elevernas behov?
- Hur anpassar ni den fysiska lärmiljön för att möta elevers behov?

Specialpedagoger

Exekutiva funktioner

- Hur stöttar du lärare i fritidshem i deras arbete med att anpassa undervisning och aktiviteter?
- Hur stöttar du arbetslaget i deras arbete med att anpassa den fysiska lärmiljön?
- Vilka förutsättningar har du för att delge arbetslag och elevhälsan relevant information om pedagogiska strategier?

Resursperson

- Vilka förutsättningar och rutiner finns för att underlätta samarbetet mellan dig, lärare och elevhälsan? Vad behöver utvecklas?

Moment 2 – Flickor och adhd

Här får du läsa om flickor och adhd. Du får bland annat information om hur adhd kan yttra sig hos flickor och varför flickor ofta diagnostiseras senare än pojkar. Du får också läsa om vikten av ett gott samarbetet mellan hem, fritidshem och skola.

Flickor och adhd

Tidigare har adhd beskrivits som en problematik som främst pojkar har. Idag vet vi att både pojkar och flickor kan ha adhd. Vi vet också att de grundläggande svårigheterna egentligen inte skiljer sig särskilt mycket åt, även om symtom och beteenden kan vara olika.

Det är fler pojkar än flickor som får diagnosen adhd under barndomen. Flickor får ofta sin diagnos senare i livet, ofta i tonåren, medan pojkar ofta blir utredda redan i åldern 5–9 år (Kopp, 2010). För att flickor ska få rätt stöd behöver personalen ha kunskap om flickor och adhd (Nadeau et al, 2002).

Skillnader mellan pojkar och flickor

Det är viktigt att komma ihåg, att även om vi kan se likheter i pojkars och flickors olika beteenden vid adhd finns det individuella variationer. Överlag kan vi dock urskilja ganska tydliga skillnader i pojkars och flickors beteenden. Flickor har ofta adhd med endast koncentrationsproblem, medan pojkar ofta har en kombination av koncentrationsproblem, hyperaktivitet och impulsivitet.

Flickors rastlöshet och brist på impuls kontroll visar sig sällan på samma sätt som hos pojkar. Det gör att varken vårdnadshavare eller personal uppmärksammar flickors svårigheter (Kopp, 2019, Mowlem, 2019). Även om flickor som grupp är mindre utagerande under skoltid, visar pojkar och flickor upp ett ganska likt beteende hemma (Derks, 2007). Det har visat sig att flickor många gånger klarar av att hålla ihop sig i skolan för att sedan få utbrott och braka ihop när de kommer hem (Bühler, 2020).

Orsaker till sen diagnos för flickor

En orsak till att flickor får sin diagnos senare i livet kan alltså vara att flickor uppvisar olika beteenden hemma och i skolan (Nadeau et al., 2002). I diagnoskriterierna för adhd står det nämligen att de funktionsnedsättande symptomen ska förekomma i två olika miljöer, exempelvis i skolan och i hemmet (American Psychiatric Association, 2013). Detta kan vara en bidragande orsak till att diagnosticeringen både försvåras och försenas (Kopp, 2019).

En annan orsak till att flickor får sin diagnos senare är att de ofta visar andra typer av symptom. De får oftare ångest och depression, men också magont och huvudvärk. Ibland kan det vara svårt för omgivningen att förstå att adhd kan vara den underliggande orsaken (Kopp, 2010).

Flickor med adhd i skol- och fritidshemsmiljön

I skolan och på fritidshemmet uppmärksammas flickor med adhd betydligt mer sällan än pojkar. Många flickor med adhd underpresterar i skolan och kan uppfattas som om de har större svårigheter med förståelsen än vad de faktiskt har (Nadeau et al., 2002). Många flickor med adhd får låga betyg trots att de har en normal till god begåvning (Groskovic & Zentall, 2010).

Flickors hyperaktivitet visar sig också ofta på andra sätt än pojkars. De sitter ofta kvar på sin plats, men rör sig istället mycket där de sitter. De kanske pillar på saker, vickar på stolen och pratar mycket (Groskovic & Zentall, 2010, Carlsson Kendall, 2015). Många tonårsflickor med adhd har högre frånvaro än pojkar, ofta i de ämnen de har svårigheter i. De kommer också oftare för sent (Kopp, 2010). Flickornas svårigheter med planering och organisering blir tydligare i de högre årskurserna i skolan då kraven på självständighet ökar (Carlsson Kendall, 2015). Flickor försöker i högre grad än pojkar att dölja sina svårigheter (Nadeau et al., 2002).

Samverkan med vårdnadshavare

Flickor uppvisar ofta olika beteenden på fritidshemmet, i skolan och hemma. Det kan fungera bra under dagen men bli väldigt jobbigt när eleven kommit hem. Detta gör att vårdnadshavare upplever att det är svårt att få skolan och fritidshemmet att förstå problematiken. Många har sökt hjälp för sitt barns sömnsvårigheter, problem med maten, sociala problem eller koncentrationssvårigheter. Men ofta fått förklaringen att problemen beror på annat, exempelvis ångest, depression eller relationerna i familjen (Kopp, 2010). Skolan och fritidshemmet behöver ha en tillitsfull dialog med vårdnadshavarna för att förstå hur det fungerar hemma och för att kunna ta vårdnadshavarnas oro på allvar (Specialpedagogiska skolmyndigheten, 2019).

Reflektionsfrågor

Reflektionsfrågorna kan användas enskilt eller i grupp och formuleras om så att de passar olika yrkesgrupper.

Lärare i fritidshem och speciallärare

- Vilka metoder och rutiner använder ni i arbetslaget för att identifiera flickors behov?
- Hur vet ni att de metoder och rutiner ni i arbetslaget använder hjälper er att upptäcka behoven?

Specialpedagog

- Hur kan du stötta lärare att hitta metoder och rutiner för att upptäcka flickors behov?
- Hur samverkar ni i elevhälsan med vårdnadshavare kring flickor och adhd?

Resursperson

- Vilka förutsättningar och rutiner finns för att underlätta samarbetet mellan dig, lärare i fritidshem och elevhälsan? Vad behöver utvecklas?

Referenser

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5 uppl.) American Psychiatric Publishing.
- Barkley, R. A. (2016). *Managing adhd in school*. PESI Publishing & Media.
- Boržíková, I. (2020). Specifics of motor skills and motor learning in children with ADHD. *Journal of the institute of pre-school and early school education*, 8, 105–116. <https://czasopismoippis.up.krakow.pl/wp-content/uploads/2015/01/ppiw-15-Borzikova.pdf>
- Bühler, M. (2020). *Flickor med autism och adhd. En guidebok för föräldrar och professionella*. Studentlitteratur.
- Carlsson Kendall, G. (2015). *Elever med neuropsykiatriska svårigheter – Vad gör vi och varför?* Studentlitteratur.
- Derks, E. M., Hudziak, J. J. & Boomsma, D. I. (2007). Why more boys than girls with ADHD receive treatment: a study of Dutch twins. *Twin research and human genetics : the official journal of the International society for twin studies*, 10(5), 765–770. <https://doi.org/10.1375/twin.10.5.765>
- Frith, C. D. (2008). Social cognition. *Philosophical transactions of the royal society B*, 363, 2033–2039. <https://doi.org/10.1098/rstb.2008.0005>
- Gillberg, C. (2018). *ESSENCE: Om adhd, autism och andra utvecklingsavvikelser*. Natur & Kultur Akademisk.
- Groskovic, J. & Zentall, S. (2010). Understanding ADHD in girls: Identification and social characteristics. *International journal of special education*, 25(1), 171–184.
- Gross, J. J. (2002). Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. *Psychophysiology*, 39(3), 281–291. doi:10.1017/S0048577201393198
- Hansen, A. (2016). *Hjärnstark: hur motion och träning stärker din hjärna*. Månpocket
- Kopp, S. (2010). *Girls with social and/or attention impairments*. [Doktorsavhandling]. Göteborgs universitet. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/23134>

- Kopp, S. (2019). Symtom, diagnostik och förlopp vid adhd hos flickor och kvinnor. *Läkartidningen*. Hämtad 24 april 2022. <https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/artiklar-1/temaartikel/2022/02/symtom-diagnostik-och-forlopp-vid-adhd-hos-flickor-och-kvinnor/>
- Kutscher, M. L., Attwood, T. & Wolff, R. R. (2016). *Barn med överlappande diagnoser. ADHD, inlärningssvårigheter, autism, Asperger, Tourettes, ångest med flera*. Natur & Kultur Akademisk.
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. (2022). Skolverket. <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>
- Marshall, S. A., Evans, S. W., Eiraldi, R. B., Becker, S. P. & Power, T. J. (2014). Social and academic impairment in youth with ADHD, predominately inattentive type and sluggish cognitive tempo. *Journal of abnormal child psychology*, 42, 77–90. <https://doi.org/10.1007/s10802-013-9758-4>
- Meadan, H., Ostrosky, M., Triplett, B., Michna, A. & Fettig, A. (2011). Using visual supports with young children with autism spectrum disorder. *Teaching exceptional children*, 43(6), 28–35. <https://doi.org/10.1177/004005991104300603>
- Mokobane, M., Pillay, B. J. & Meyer, A. (2019). Fine motor deficits and attention deficit hyperactivity disorder in primary school children. *The South African journal of psychiatry : SAJP : the journal of the Society of psychiatrists of South Africa*, 25. <https://doi.org/10.4102/sajpspsychiatry.v25i0.1232>
- Mowlem, F. D., Rosenqvist, M. A., Martin, J., Lichtenstein, P., Asherson, P. & Larsson, H. (2019). Sex differences in predicting ADHD clinical diagnosis and pharmacological treatment. *European child & adolescent psychiatry*, 28(4), 481–489. <https://doi.org/10.1007/s00787-018-1211-3>
- Nadeau, K. G., Littman, E. B. & Quinn, P. O. (2002). *Flickor med AD/HD*. Studentlitteratur.
- Otero, T. M., Barker, L. A. & Naglieri, J. A. (2014). Executive function treatment and intervention in schools. *Applied neuropsychology. Child*, 3(3), 205–214. <https://doi.org/10.1080/21622965.2014.897903>
- Pauli-Pott, U. & Becker, K. (2011). Neuropsychological basic deficits in preschoolers at risk for ADHD: a meta-analysis. *Clinical psychology review*, 31(4), 626–637. doi: 10.1016/j.cpr.2011.02.005

- Petersson Bloom, L. (2021). Professional development for enhancing autism spectrum disorder awareness in preschool professionals. *Journal of autism and developmental disorders*, 51(3), 950–960. <https://doi.org/10.1007/s10803-020-04562-9>
- Pila-Nemutandani, G. R., Pillay, B. J. & Meyer, A. (2018). Gross motor skills in children with attention deficit hyperactivity disorder. *South African journal of occupational therapy*, 48(3), 19–23. <https://dx.doi.org/10.17159/2310-3833/2017/vol48n3a4>
- Polanczyk, G., de Lima, M. S., Horta, B. L., Biederman, J. & Rohde, L. A. (2007). The worldwide prevalence of ADHD: a systematic review and metaregression analysis. *The American journal of psychiatry*, 164(6), 942–948. <https://doi.org/10.1176/ajp.2007.164.6.942>
- SFS 2010:800. *Skollag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- Sjölund, A., Jahn, C., Lindgren, A. & Reuterswärd, M. (2017). *Autism och ADHD i skolan. Handbok i tydliggörande pedagogik*. Natur & Kultur.
- Sonuga-Barke, E. J., Dalen, L. & Remington, B. (2003). Do executive deficits and delay aversion make independent contributions to preschool attention-deficit/hyperactivity disorder symptoms?. *Journal of the American academy of child and adolescent psychiatry*, 42(11), 1335–1342. <https://doi.org/10.1097/01.chi.0000087564.34977.21>
- Thorell, L. (2021). Neuropsykologiska svårigheter – så kan adhd påverka barn och unga i skolan. *FoU skriftserie nr 11*. Specialpedagogiska skolmyndigheten.
- Wennberg, B. (2019). *Keeping track of time: Daily time management, participation, and time-related interventions for children, adolescents, and young adults with neurodevelopmental disorders*. [Doktorsavhandling]. Linköpings universitet. <https://doi.10.1002/oti.296>